

Jumalateenistus Nõos P, 25.08.24 kell 11.00, 13. pühapäev post *Trinitatis*

Lektsioonid: Rm 13:8–10; Mk 12:41–44

Jutlus: Rt 1:8–11,14–18

Laulud: 314 (1–5); 449A (1–2, 3); 438 (1–3); 466 (1–4)

Noomi [ütles] oma mõlemale miniale: „Minge, pöörduge kumbki oma ema koju! Issand tehku teile head, nagu te olete teinud surmuile ja minule! Andku teile Issand, et leiaksite varjupaiga kumbki oma mehe kojast!” Ja ta suudles neid. Aga nad tõstsid häält ja nutsid ning ütlesid temale: „Ei, me läheme koos sinuga su rahva juurde!” Aga Noomi ütles: „Minge tagasi, mu tütre! Miks peaksite tulema koos minuga? On mul siis veel poegi üsas, et need võiksid saada teile meesteks? Aga nemad tõstsid häält ja nutsid veel enam; Orpa suudles seejärel oma ämma, kuna Rutt jäi tema seltsi. Noomi ütles: „Vaata, su käelis pöördus tagasi oma rahva ja jumalate juurde. Pöördu ka sina oma käliksele järele!” Kuid Rutt vastas: „Ära käi mulle peale, et ma sind maha jätaaksin ja pöörduksin tagasi su juurest, sest kuhu sina lähed, sinna lähen ka mina, ja kuhu sina jääd, sinna jään minagi! Sinu rahvas on minu rahvas ja sinu Jumal on minu Jumal. Kus sina sured, seal tahan ka mina surra ja sinna maetagu mindki! Issand tehku minuga ükskõik mida, ainult surm lahutagu mind ja sind!” Kui Noomi nägi, et Rutil oli kindel nõu temaga kaasa tulla, siis ta sellest enam ei rääkinud.

On teada, et 19. ja 20. sajandil on suhtumist Vana Testamendi Ruti raamatusse tugevasti mõjutanud saksa kirjanduse suurkuju Johann Wolfgang von Goethe hinnang. Tema 1819. aastal ilmunud luulekogus „Lääne-Ida diivan“ nimetab Goethe Ruti raamatut kõige armsamaks väikseks tervikuks, „mis on meile edasi antud eepiliselt ja idülliliselt“ („...als das lieblichste kleine Ganze betrachtet werden kann, das uns episch und idyllisch überliefert worden ist“).

Küllap on saksa suurvaimul õigus, sest minagi olen Ruti raamatut pidanud kuidagi eriliseks raamatuks Vanas Testamendis, iseasi kas just eepiliseks ja idülliliseks. Ütleksin nii, et selles raamatus väljendub kuidagi erilisel Jumala halastus, mis ületab käsu. Ja seega on Ruti raamatul eriti tugev seos evangeeliumiga, mida oleme harjunud leidma just Uuest Testamendist.

Kõigepealt toonitavad piiblikommentaatorid, et Ruti raamatus on olemas teatud protest judaistliku keelu vastu vältida segaabeliusid. Segaaabelude vältimine tõusis Iisraeli ajaloos päevakorda pärast Paabeli vangipõlve Esra ja Nehemja ajal ja see asjaolu on tinginud ka oletuse Ruti raamatu tekkeaja kohta mitte varem kui 5. sajandil eKr.

Segaaabelude vältimine näib vajalik juhul, kui üks rahvas püüab säilitada verepuhtust, nagu see konservatiivses juutluses ongi. Sellise püüde eesmärk on end teistest teistest rahvastest eristada, eeldusel, et Jumal on Iisraeli rahva kord oma rahvaks välja valinud ja seda staatust tuleb säilitada.

Ent nt eestlastel on rahvus määratletud ikkagi esmalt keele alusel: see, kes oskab eesti keelt, annab juba ka eestlase mõõdu välja. Segaaabelud on, niipalju kui geneetikas võhikuna olen aru saanud, teatud määral just vajalikud genofondi uuendamiseks. Ja eestlaste võõrvõime täis ajalugu on seda igati ka soosinud.

Seega väljendub Ruti raamatus segaaabelude vältimise tõttu, võiks öelda, inimlikust seisukohast jätkusuutlik lähenemine. See on ka kooskõlas Jumala käsuga, mille ta andis inimesele veel enne pattulangust 1Ms 1:28: „Olge viljakad ja teid saagu palju, täitke maa ja alistage see enestele.“

Teiseks selgub Ruti raamatust, et Iisraeli kõigi aegade kuulsaim ja tähtsaim kuningas Taavet ei pärinegi puhasverd juudi eelkäijaist, vaid tema vana-vanaema on hoopis moabi rahvusest. Moabi rahvus pole aga juudi rahvusest lihtsalt erinev, vaid Vanas Testamendis näidatakse seda rahvast Iisraeli rahva silmis lausa põlatuna.

Võib-olla on sellise põlguse juured selles, et 1Ms 19:37 järgi pärinevad moabid Iisraeli rahva esiisa Aabrami vennapoja Loti vanema tütre ja Loti enda vahekorra. Loti tütar, nähes, et tal pole võimalust saada järeltulijat, kasutas ära oma isa joobnudolekut ja magas temaga. Sündis poeg nimega Moab, mis meenutab heebrea sõna *me'ab* 'isast'.

Seega pole kuningas Taaveti päritolu laitmatu, kuid sellegipoolest näitab Vana Testament teda Jumala soosikuna – Jumal lihtsalt armastab teda.

Siit võib teha järelduse, et verepuhtusest tähtsam on Jumalale usk Temasse. Ja just usku Jumalasse Rutt näitabki. Kuulsime tänasest jutlusealusest kirjakohest, et Rutil, juudi mehega abiellunud naisel, oleks pärast oma mehe surma olnud võimalik tagasi pöörduda oma kodumaale Moabis. Ja meie kirjakohas rõhutatakse, et koos sellega oli Rutil võimalus taastada oma suhted ka moabi jumalatega (juudid pidasid küll Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumalat kõige ülemaks, kuid aktsepteerisid ka seda, et ka teistel rahvastel võivad olla oma jumalad.)

Rutt aga, nagu kuulsime, ei naasnud kodumaale, vaid valis raskema tee: jääda oma juuditarist ämma juurde ja riskida sellega, et teda hakatakse põlgama kui võõramaalast. Kuid antud kontekstis on tähtsaim ikkagi see, et Rutt ütleb ämm Noomile: sinu Jumal on minu Jumal. Seega usaldab Rutt oma elu Iisraeli Jumala hoolde ja saab sellega Issanda armu osaliseks.

Lisaks teeb Rutt heateo ka ligimesearmastuse seisukohast, jäädes toeks oma ämmale, kes oli samuti leseks jäänud. Vanas Iisraelis oli lesepõlvest halvem sotsiaalne staatus ainult vallasemadel ja pidalitöbistel. Kui polnud peret ülal pidavat meest, siis oli lesknaisel raske hakkama saada. Ruti raamatust saame aru, et Rutt pidas oma tubli põllutööga ülal ka oma ämma Noomit.

Nõnda võiks öelda, et Rutt oli läbinisti vaga naine – armastas Iisraeli Jumalat üle kõige ja ligimest nagu iseennast. Aabrami kohta öeldakse 1Ms 15:6: „Ja ta uskus Issandat ning see arvati temale õiguseks.“ Sama võiks siis ehk öelda ka Ruti kohta – Ruti usk arvati tema õiguseks Jumala ees.

Kolmandaks on meile kui kristlastele aga oluline tõsiasi, et meie Önnistegija Jeesus Kristus pärineb Jumala soosiku, kuningas Taaveti soost. Kui aga Taaveti soost, siis on Jeesuse esiema ka moabi rahvusest Rutt. Ja kui Jeesuse esiema on Rutt, siis on tema esiisa Lott. Ent Loti poeg Moab sündis intsesti tagajärjel.

See on paradoksaalne. Kuid see paradoks on meie, piiratud inimeste arusaamist mööda Jumala enda kavandatud. Meie peame sellega leppima ega tohi püüda Jumalast targemad olla. Siit võib ikka ja jälle näha, kuivõrd oluline on Jumala jaoks see, et inimesed Temasse usuvad. Jumal võib inimesele väga palju vastu tulla, kui ta näeb, et inimeses on siiras usk Temasse.

Meenutagem kasvõi seda, kuidas Aabraham tingis 1Ms 18 järgi Jumalaga patuse Soodoma linna elanike pärast. Jumal oli nõus tervele patusele linnale halastama, kui seal leiduks kasvõi kümme õiget ehk inimest, kes Jumalasse usuvad.

Jumal andis kuningas Taavetile andeks palju pahatahtlikke eksimusi, sh oma väepealiku Uuriya mõrva kavandamise ja abielurikkumise Uuriya naise Batsebaga. Kõik ainult seetõttu, et Taavet uskus väga Jumalasse.

Jumal andis Iobile andeks tema lõputu nurina Jumala vastu – need nurinad täidavad suuremat osa Iobi raamatust. Ja Jumal tegi seda seetõttu, et ta nägi Iobi südames suuremat usku kui tema jumalakartlike sõprade südameis.

Ka Jeesus ütleb tuntud ja paljukorratud sõnad Mk 16:16: „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka.“ Seega pole hukkamineku põhjus viimselt mitte ristimata olek, vaid uskmatus. Jääb mulje, et Jumal annab inimesele alati võimaluse hukkaminekust pääseda, kui ta vähegi Jumalasse usub. (Samas tuleb muidugi rõhutada, et Jeesuse sõnul päästetakse siiski vaid see, kes nii usub kui on ühtlasi ka ristitud!)

Seega meenutab Ruti juhtum ka apostel Pauluse õigeksmõistuõpetust, mis hiljem oli nii oluline ka Martin Lutherile. Rm 3:28 kirjutab Paulus: „Me ju arvame, et inimene mõistetakse õigeks usu läbi, Seaduse tegudest sõltumata.“ Rutt, kes pärines juutide poolt põlatud moabi rahvast, uskus Jumalasse ja sai suurima kuninga Taaveti vana-vanaemaks vaatamata sellele, et seadus seda ette ei näinud.

Ruti raamatusse peidetud evangeelium ja teatav vabameelsus on inspiratsiooni andnud liberaalse maailmavaatega inimestele. Näiteks võimaldab Ruti raamat argumente feministlikule käsitlusele. Kaks leske, ämm ja tema minia soovisid kokku jääda ja leidsid raskes olukorras ise lahenduse, kuidas eluga hakkama saada.

Minule meenub Ruti puhul aga hoopis tubli naise kirjeldus Õp 31. Näiteks on seal öeldud: „Kogu oma eluaja teeb ta mehele head ja mitte kurja. Ta muretseb villu ja linu ning töötab virkade kätega.“ Seega võimaldab Ruti raamat oma vabameelsuse juures näha ka traditsioonilisi väärtusi nagu perekond.

Lõpetuseks tuleb veel mainida, et vanas kirikus ja keskaja kirikus mõisteti Ruti raamatut ikkagi allegooriliselt: juudi meest Boas, kes paganast naise Ruti tööle võtab ja temaga lõpuks abiellub, on Jeesus Kristuse võrdkuju. Ruti aga on mõistetud kirikuna, kelle peale Kristus halastab ja ta enda juurde võtab. Küllap ongi see kõige tähtsam. Jeesus ütleb ju Jh 15:4: „Jääge minusse, ja mina jään teisse. Nii nagu oks ei suuda kanda vilja omaette, kui ta ei jää viinapuu külge, nõnda ka teie, kui te ei jää minu külge.“ Jäägem siis Kristuse juurde ja me oleme õndsad!

Aamen.